

บทที่ 6

บทสรุปและข้อ เสนอแนะ

คำว่า เทวดา เป็นคำภาษาบาลี-สันสกฤต สร้างจากรากศัพท์ว่า /div / dIv หรือ /divu แปลว่า ส่องแสง และเล่น แต่นักปราชญ์ส่วนใหญ่มักจะอ้างถึงรากศัพท์ ว่า /div ในความหมายว่า ส่องแสง มากที่สุด คำนี้สร้าง โดยวิธีการของกิตก์และตัดติด

ความเชื่อเรื่อง เทวดา เป็นสิ่งที่มีมานาน ในกลุ่มชนเชื้อชาติอารยันก่อนหน้าที่ชาวอารยัน จะย้ายมาตั้งถิ่นฐาน ในประเทศอินเดีย พุทธศาสนาอุบัติขึ้น ในสังคมของชาวอารยันอินเดียจึงนำเอาความเชื่อเรื่อง เทวดามาตีความตามทัศนะของชาวพุทธ เทวดาที่ศึกษาวิเคราะห์มี 6 ชั้น เรียงจากชั้นต่ำสุดไปสูงสุดดังนี้คือชั้นจาตุมหาราชิกา ชั้นดาวดึงส์ ชั้นยามา ชั้นดุสิต ชั้นนิมมานรดี และชั้นปรนิมมิตวสวัตดี

ภาวะของ เทวดาตามที่ปรากฏในพระ ไตรปิฎกมีลักษณะแตกต่างจากมนุษย์ทั้ง โดยลักษณะ ทางกายและจิต ทางกายเทวดามีร่างกายเลอเลิศกว่ามนุษย์ ทางจิตเทวดามีอำนาจจิตที่เหนือ ธรรมชาติ สามารถลบล้างกาลแก่ตนได้สมปรารถนา คุณสมบัติของเทวดาเหล่านี้มีแตกต่างในแต่ละ ชั้น จำแนกไปตามอำนาจบุญกรรมของเทวดาแต่ละองค์ อย่างไรก็ดี ร่างกายเทวดาทั้ง ๖ ชั้นก็ ยังตกอยู่ใต้อำนาจไตรลักษณ์กล่าวคือไม่เที่ยง เป็นทุกข์และเป็นอนัตตา มีกำหนดสิ้นอายุขัย เมื่อถึง ยามจะสิ้นอายุขัย นิमित ๕ ปรากฏแก่เทวดาคือดอกไม้ในวิมานเหี่ยวแห้ง ภูเขาที่ประดับเศวตฉัตร หงส์ ไหลออกจากรั้วแล้ว ผิวพรรณร่างกายเศวตฉัตรและตัวเทวดาก็หมดความยินดีในทิพยอาสน์ ของตน ส่วนลักษณะทางจิตเทวดาก็ยังมีความโลภ ความโกรธ ความหลงดุจเดียวกับมนุษย์

สมบัติของเทวดาเกิดขึ้นเพราะบุญกรรมจึงไม่จีรังยั่งยืน ด้วยเหตุนี้ ในพระ ไตรปิฎกจึง ปรากฏมีเทวดาหลายองค์เลื่อมใสในพระพุทธรเจ้าและยึดมั่น ในพระรัตนตรัยเพื่อสั่งสมบุญกุศล

บทบาทของเทวดาที่พบมีหลายประการ เช่น ช่วยเหลือภิกษุสงฆ์หรือชักนำผู้คนให้ยึดมั่น ในความดี

ความเชื่อเรื่อง เทวดาในพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อคนไทยมาช้านาน เรื่องราวเทวดาซึ่ง ปรากฏอยู่ในงานวรรณกรรมและศิลปกรรมต่างๆ จำนวนมากเป็นสิ่งยืนยันได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จำกัดการศึกษาเฉพาะแนวคิดด้วยเทวดาและบทบาทของเทวดา
ชั้นฉกามาพจรในพระไตรปิฎก น่าจะมีการศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดและบทบาทของเทวดา
ในพระไตรปิฎกกับคัมภีร์พระเวท เพื่อให้ทราบวิวัฒนาการความคิดและความเชื่อเรื่องเทวดาในคัมภีร์
ทั้ง 2 นั้นว่า มีความคล้ายคลึงหรือต่างกันอย่างไร โดยละเอียดมากขึ้น

นอกจากนั้นผู้วิจัยพบว่า การศึกษาเรื่องเทวดาชั้นฉกามาพจรในคัมภีร์พระไตรปิฎกนี้เกี่ยว
ข้องกับภูมิในพุทธศาสนามาก ควรจะมีการศึกษาวิเคราะห์ความคิดเรื่องภูมิในพุทธศาสนา
โดยละเอียดเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการด้านต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย